

Lejos

Loin, André Téchiné, 2001

Tànger, ciutat pont i frontera, i les aspiracions dels tres protagonistes d'assolir una vida millor

André Téchiné

Téchiné (1943) es va donar a conèixer al gran públic el 1994 amb *Los juncos salvajes*, on feia un retrat generacional autobiogràfic ambientat a França enmig del procés de descolonització d'Argèlia. Ara, recuperant alguns dels personatges d'aquella pel·lícula, fa un retrat de la proximitat i de la llunyania entre Àfrica i Europa, de les relacions de desig i de refús, de la relació entre el passat i el present. De l'Europa egoista i corrompuda, que pren tot allò que pot sense donar res a canvi i que per un altre costat es mostra estupefacta i intenta apropar-se al fenomen de la immigració sense arribar a comprendre'l ni fer res per aturar-lo, a banda de molts projectes i bones paraules.

Tres protagonistes i tres dies

Els protagonistes són tres i la història transcorre durant tres dies. Serge és un camioner francès que baixa a Tànger a traficar amb drogues i a follar. Sarah és la seva amant, una dona moderna, però més lligada a la tradició i al seu passat del que ella creu. Vol consolidar la difícil relació amb Serge, però alhora vol fugir a Canadà, on viu el seu germà, per tal de dur una vida plàcida. Entre tots dos, el jove Saïd, «chico para todo»

per a Sarah i amic de Serge, que està enlluernat per la vella Europa i vol creuar l'estret per tal d'assolir una mena d'*european dream* i, fugint, alhora negar la seva identitat i el rol de pària que se li ha assignat.

Durant els tres dies Téchiné filma amb realisme el món en el qual viuen, però sense renunciar a la ficció i a la fantasia, penetrant a l'interior dels personatges, estimant-los, mostrant-los en la seva innocent nuesa. D'alguna manera, amb la intenció –no mancada d'eurocentrisme i/o paternalisme– que els estimem i coneguem, i mostrar que sempre hem donat l'esquena a un continent vexat, humiliat i violat.

Tant a prop i tant lluny

Lejos està basada en la novel·la *El limón* de l'escriptor marroquí Mrabet. En realitat allò que l'inspira és aquest gran transvasament, macabre i inhumà, de carn a través de l'estret, entre Àfrica i Europa, mitjançant les pasteres. Els qui s'arrisquen o els que ho desitgen són persones que busquen la seva ciutat invisible, la seva pau. En aquest cas, les pasteres són substituïdes pels camions i el lloc on s'ambienta la pel·lícula és la ciutat de Tànger, lloc evocador i romàntic

per als europeistes, que ha inspirat escriptors i artistes, que ha estat pont amb Europa, i que ara és, alhora, frontera.

A Tànger troba camioners marroquins temptats pel tràfic de drogues, subsaharians buscant passar a Europa, i qualsevol altre negoci lucratiu aprofitant el drama humà. Com explica el mateix Téchiné, no va preparar el guió com si es tractés de ficció, sinó com si es tractés d'un documental on retratar tot això. «És increïble constatar que es tracta d'una cultura geogràficament tant propera a Europa, a dotze o quinze quilòmetres d'Algesires, però a la vegada tant oberta als països àrabs i, per tant, tant llunyana a tots nosaltres.»

La idea de frontera

És en aquest sentit que va plantejar la pel·lícula i allò que volia retratar. «Un univers de personatges minoritaris, perquè pertanyen a horitzons completament diferents, però justament per això el nexa que els uneix és aquest: la consciència de ser minoritaris. Ben pensat, potser tot això em va sortir perquè jo sóc molt partidari del cosmopolitisme.»

Téchiné no creu amb la utopia d'una comunitat mediterrània o de la suposada identitat dels pobles entorn a aquest mar. La prova està en la ciutat de Tànger, que és mediterrània però que mira a l'Atlàntic. Juga amb el tema de la frontera, tot allò que hi ha de fascinant, contradictori i inquietant en aquest tema. «El llibre de Mrabet es desenvolupa en un espai fronterer, que és a la vegada pont i barrera. A un costat hi ha Àfrica i els països àrabs i, a l'altre, Europa i els Estats Units.» Alguns dels personatges, com Sarah o Saïd, als quals la televisió europea els ha ensenyat que no tenen res, somien amb l'altre costat i altres, com Emilie, somien amb el primer.

El darrer cinema francès

No vol ser moralitzador, sinó retratar aquest moviment d'importació/exportació –títol que ell volia donar també a la pel·lícula–, el context en el qual es dona, i els sentiments dels seus protagonistes. El final, si bé no podem dir que sigui pessimista, no és en absolut optimista.

Es troba en la línia del nou cinema social francès, de directors com Robert Guédiguian (*Marius y Jeannette* o *La ciudad está tranquila*), Erick Zonca (*La vida soñada de los ángeles* o *El pequeño ladrón*), Xavier Beauvois (*Según Matthieu*) o Laurent Cantet (*El empleo del tiempo*). Aquest cinema és eminentment pessimista i si bé no explícitament combatiu, qüestiona les estructures de la nostra societat a través de l'estratègia moral, el joc d'aparences i la mentida.

Però *Lejos*, a més de denunciar el problema de la immigració, de la desigualtat entre dos móns, i la situació al nord d'Àfrica, és important pel vessant humà que el director vol transmetre. Perquè també és la història de decisions aplaçades, somnis frustrats, viatges sense rumb i passos no donats. I en això és universal. «*Lejos*

parla, en definitiva, de la recerca de la felicitat a la que tots aspirem i és fàcil identificar-se amb el que els passa als protagonistes, atrapats en una insatisfactòria existència, anhelant canvis, però anclats en la inactivitat, en la rutina».

Fitxa tècnica

Tècnics

Direcció: André Téchiné

Guió: Faouzi Bensaïdi, André

Téchiné

Producció: Saïd Ben Saïd

Fotografia: Germain des Moulines

Música: Juliette Garrigues

So: Joaquim Pinto

Muntatge: Hervé de Luze

Nacionalitat: França-Espanya

Any: 2001

Durada: 120 minuts

Actors

Stéphane Rideau: Serge

Lubna Azabal: Sarah

Mohamed Hamaidi: Saïd

Yasmina Reza: Emily

Jack Taylor (II): James

Gaël Morel: François

Rachida Brakni: Nezha

Faouzi Bensaïdi: el contacte a Algesires

Hamid Basket: el contacte a Tànger

Zakariya Ennail: Nabil

Victor Ramos: Victor

Filmografia

2003

Le garçon aux yeux gris

2001

Loin

1998

Alice y Martin

1996

Los ladrones

1994

Los juncos salvajes

1997

Mi estación preferida

1991

En la boca, no

1987

Les innocents

1986

El lugar del crimen

1985

La cita

1983

La matiouette ou l'arrière-pays

1981

Hotel des Amériques

1979

Las hermanas Brontë

1976

Barocco

1974

Recuerdos de nuestra Francia

1969

Paulina s'en va